

POŠTINA PLAČANA
V GOTOVINI.

DRAS

29
30
ST. 5.
ST. 1

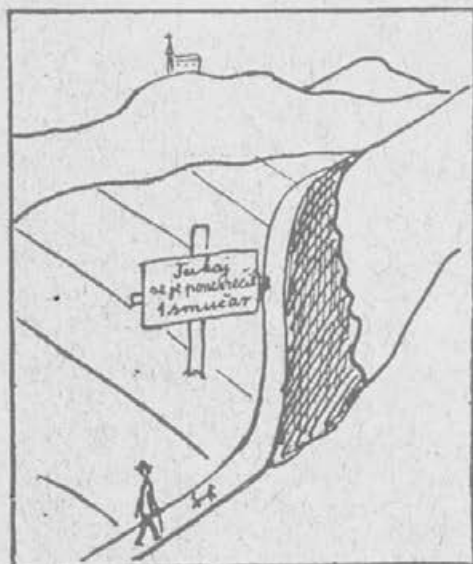
VSEBINA 5. ŠTEVILKE:

E. Justin: Judež Iškarijot. — Vlado Klemenčič: Velikonočna procesija. — Karel Širok: V Jeruzalemu vse že spi. — Pavel Popotnik: Tam za gorami. (Ilustriral Globočnik.) — Ivan Albreht: Dobil sem piruhov. — Vlado Klemenčič: Pismo iz sivih Trbovelj v pisano poljano. — VI. Korolenko (prevel Ivan Vouk, z lesorezi S. Stiplovska): V grobnici. — Sveti Sava in mati. — Fr. Milčinski: Butalski kovač. (Z lesorezi E. Justina.) — Pasijonka. — Davorin Volavšek: Žuželke, škodljive človeškemu zdravju in živalim. (Z risbo Kokalja.) — C. Drekonja: Mengore. — Až: Pri kovačevem stricu. — Zajčji hlevček. — Až: Hoja po stropu. — O semenu. — E. Adamič: Marija je po polju romala. — Cicibanov rod: Debenak: Tukaj se živi brez vsake skrbi. (Ilustriral Mušič.) — VI Rojec: Zgodba o nezadovoljnem kužku. — Kleinmajerjeva: Uspavanka. — Prispevki otrok.

REŠITEV MOZAIKA: Brzost, krvavica, Celovec, kristjan, stric, Polde, prestol, Kolomb, duhoven, pražival, nižina, istina, vilice.

Zvesto služiti svoji domovini.

SMUČAR.

Smučar je dol sfrčal in se je ubil. Postavili so mu spominski križ.

Emil Görgö.

Pozor!

V prihodnji številki „Našega rodu“ objavimo nalogo. Kdor jo bo rešil in bo izžreban, prejme dragocen fotografski aparat tvrdke „Sanitas“ z vsemi potrebščinami vred, vreden 1000 Din. Ime izžrebanca se bo objavilo v junijski številki. Tekmovati bodo pa smeli le naročniki.

„Naš rod“ izhaja med šolskim letom enkrat na mesec in stane vsaka številka v skupnem naročilu (nad 5 izvodov) Din 1:50, posamezna številka (do 5 izvodov) Din 2.—. Posamezni izvodi se odpošiljajo samo proti vplačilu celoletne naročnine Din 14.—. List izdaja „Udruženje jugoslov. učiteljstva“ v Ljubljani, zanj odgovarja Andrej Skulj.

Glavni in odgovorni urednik: Josip Ribičič.

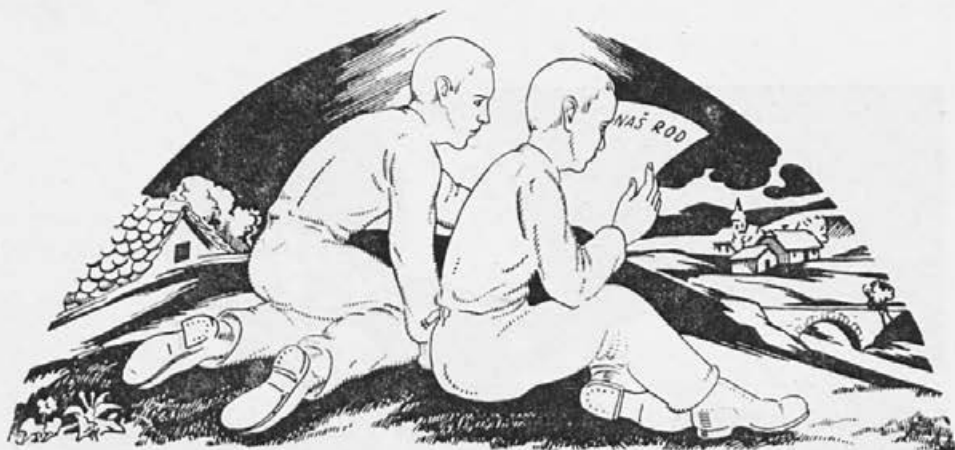
Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica šte. 6.

TISK UČITELJSKE TISKARNE V LJUBLJANI (PREDSTAVNIK FRANCË ŠTRUKELJ)

JUDEŽ IŠKARIJOT.

(Po lesorezu E. Justina.)

VLADO KLEMENČIČ:

VELIKONOČNA PROCESIJA.

V mestu je bila velikonočna procesija na veliko soboto popoldne. Bil je pravi zgodnje-pomladanski dan. Zemlja se je sprostila zimskega objema. Mokrotna tla so dala rastlinam prvo zelenje. Ta sveža zelén je tako blagodejna. Človeku je pri srcu, kakor da je po dolgem tavanju srečal dragega prijatelja.

Rdeča, bela in zelena, z zlatom prešita bandera plapolajo nad množico. Sredi procesije nebo, pod nebom monštranca in aleluja. Leto dni so stala bandera in nebo na določenih prostorih v somračni cerkvi. Še veje od njih težki duh po svečah in kadilu.

Toda veter razigranec se zaganja v pisane barve trakov in zlatih resic. Težke čope na banderih meče sem in tja kakor igračke. Iz šivov odpihne zadnji prah. Nato se zažene čez ljudi, mrši lepo počesane glave, šine čez gladke pleše.

Starci si zapenjajo suknje, pa se vendar veselo nasmihajo predse, mladina se nalašč nastavlja neugnancu, da jih prepriha od vseh strani.

Procesija gre skozi kostanjev drevored. Tukaj že pošteno diši po pomladi. Mlade vejice in svetlozeleni listi se pozibavajo nad procesijo, vonj drevesnega soka prijetno sili v nosnice, križem kražem se nad glavami spreletavajo lastovice.

Hej, zazvončkajte strežniki in vi, pevci, zapojte iz polnega grla! Ne — res je velika noč.

Tudi srca ljudi so kakor zemlja, ki se odpira in je vsem dobro v njenem naročju. Polna so kakor cvetni popki. Še malo solnca, da se razcveto! O, naj se razcveto rdeče in ljubeče, da bo vsem dobro na svetu.

Procesija se vrne v cerkev in ljudje se razidejo. Tam gredo: mož z ženo, brat s sestro, ded z vnukom, prijatelji in prijateljice. Prav od blizu

jim gledam v lice in oči. Kakor prerojeni gredo od procesije, s svetega pomladanskega sprehoda. Prijazno se pomenkujejo, oči jim gore kakor lučke velikonočne. Mislim, da bi sedaj ne smelo biti med njimi nič več nevoščljivosti, nič jeze, nič sovraštva. Saj so doživeli danes vstajenje, vstajenje k ljubezni.

Mene je gnalo ta večer v hribe. Vzel sem nahrbtnik s skromnim velikonočnim prigrizkom in palico ter se napotil v pogorje nad Poljansko dolino. Moj cilj je bil vrh pogorja, kjer loči državna meja Jugoslavijo od Italije.

Tam sem hotel gledati jutranjo velikonočno procesijo, kakor je v navadi po naših tolminskih hribih in dolinah. Ko sem bil še deček, sem se je udeleževal s pobožnostjo, ki ji ne vem imena. Vsega me je prevzela in predružačila. Pozneje sem moral od doma, ali vsako velikonočno jutro na tujem me je zbudilo ob isti uri in potrkalo na moje srce: „Zdaj gredo!“

Divje dišeči teloh me je spremljal ob poti. Gorski potočki so narastli, šumeli mimo mene. Pot je bila vlažna, zrak oster, opojen, nebo jasno, zvezdnato. Kakor takrat. V pastirski kolibi sem počakal četrte ure, nato sem se povzpел na vrh.

Nekaj korakov pred menoj je stal visok mejnik. Glej, tam čez ne smeš. Gledaš pa lahko. Zazeblo me je, da sem se tesneje zavil v svojo suknjo. Prisluhnil sem. Zvonovi. Pri sv. Vidu na Gori so se oglasili. V dolini so se zamajali oni sv. Jakoba. To so moji domači. Ali slišim prav? Slišim in tudi vidim. Tam se procesija lučk vzpenja v pobočje nizkega hrba. Obkrožila ga bo in nato po drugi strani zavila nazaj v cerkev. Zvonjenje in lučke zaznavam s čutili, vse drugo občutim s srcem. Spredaj nese stari Balantač križ. Široki hrbet upogiba pod njim, kakor da je res tako težak. Morda pa je! Glava mu leze v tla. Za njim gredo šolarji. Dečki štorkljajo po kameniti poti s svojimi nerodnimi čevlji. V eni roki drže svečice, z drugo varujejo nemirni plamenček, da jim ga ne ugasi hladna jutranja sapa. Njih mlade oči so rosne. Deklice v dolgih krilih in prevelikih robcih imajo tako drobne, blede obraze. Soj sveč se poigrava na njih.

Enkrat sem bil med temi otroci tudi jaz.

Nato dolga vrsta fantov in deklet, mož in žena. Med ženami stopa moja mati. Ko je šla procesija po ovinku, jo je iskalo moje oko med množico. Šla je upognjena in tiha kakor drugi.

Ko smo se bližali cerkvi, se je že pričelo daniti. Okoli nas so cvrčali ptički, prebujeni iz sna, v grmovju je požvižgoval kos. Od vsepovsod nas je pozdravljala sama vedrina in svežina. Kako je bilo lepo.

Že takrat sem čutil, in danes še bolj vem, da je tolminska velikonočna procesija ena sama molitev. Resnična molitev srca. Ti ljudje z otroci vred in njih lučke, sladki glas zvonov, ki lije v sveže jutro — vse je kakor en sam vzdih. Ta vzdih je danes še bolj goreč in proseč.

Stojim na vrhu i molim: „Tudi njim dodeli, Bog, jasne dneve in veselo pomlad po vsem trpljenju in vstajenju!“

KAREL ŠIROK:

V JERUZALEMU VSE ŽE SPI...

*V Jeruzalemu vse že spi,
nobena lučka ne žari,
le pod Kalvarijo goró,
tam lučke tri goré:
prva pri vrvarju,
druga pri tesarju,
tretja pri kovaču.*

*Vrvar še bdi
in plete vrvi,
in nič ne ve,
da te vrvi
povežejo roké
Jezusove.*

*Tesar še bdi,
sekiro vihti,
in nič ne ve,
da teše križ,
da Kristove roké
razpejo nanj.*

*Kovač še bdi
in žreblje vari,
in nič ne ve,
da žreblji ti
prebijejo dlani
Jezusove.*

*Še ena lučka,
se mi zdi,
nekje brli:
Marija tam
solzé toči
za Jezusom.*

PAVEL POPOTNIK:

TAM ZA GORAMI.

Bridka zgodba.

I.

am za gorami je snežilo.

Pri Trpinovih so bili zbrani v izbi. Mati je sedela za mizo, pletla volnene nogavice in mislila na Andrejca, ki je pisal, da bo prišel za Božič, oče je gladil novo bukovo toporišče za sekiro, ded pa je sedel za pečjo in okoli njega je bilo pet otrok — samih krepkih, rdečeličnih dečkov. Nič jih ni mikal sneg, deda so poslušali, ki jim je pripovedoval pravljico za pravljico.

»Zdaj bo pa že dosti, nič več jih ne vem!« se je končno ded naveličal.

Vnuki so se začudili in se spogledali, kakor bi ne mogli verjeti, da je konec pravljice sveta, v katerega jih je začaral ded.

»Andrejec vaš bo povedal lepših, ko pride,« jih je potolažil, ko je videl, kako bi še radi poslušali.

»Vaše so lepše!«

»Vi znate tako lepo praviti!«

»Andrejec je mlad in se smeji, kakor bi ne bilo res, kar pravi!«

»Jaz Andrejca ne bom poslušal!«

»Vi ste bili bolj daleč po svetu, več veste!«

Ded se je smehljaj in vdati bi se moral in pripovedovati, če ne bi zapazil skozi okno, da se bliža po cesti nekdo, ki je bil ves zasnežen in je sklanjal glavo, kakor bi jo hotel v metežu skriti.

»Težko je v takem hoditi!« je menil ded.

»Težko,« je pritrdil oče, mati pa je zavzdihnila v mislih na sina in pogledala pri oknu, kako mete.

»Naš Andrejec gre, hvala Bogu!« je vzkliknila veselo, odložila nogavico na mizo in šla v hišo in na vežna vrata, odkoder ga je začela klicati. Otroci so pozabili na pravljice in stekli za materjo. Še oče je s toporiščem v rokah stopil k oknu, ga pobrisal kar z lahtjo in gledal sina, ki se je smejal in mahal materi in bratcem v pozdrav, vesel, da je mogel po štirih dolgih mesecih iz Ljubljane domov...

II.

Veselo so praznovali Trpinovi Božič in Andrejčevi bratci so bili zadovoljni z učenim bratom, ki je hodil v peto latinsko. Pripovedoval jim je o Ljubljani, ki je največje slovensko mesto, pripovedoval o šolah, ki so vse slovenske, pripovedoval pravljice in tudi ono o kralju Matjažu, o katerem pravijo v Ljubljani, da bo vstal in prišel čez Sočo in združil vse Slovence...«

Bratcem so se iskrile oči.

»Ali res?« so ga vprašali.

»Res,« jim je odgovoril, vzela knjigo in bral o kralju Matjažu.

Pet glavic se je strnilo okoli njega nad knjigo in strmelo vanjo.

Ded se je za pečjo smehljaj.

»Pride, pride kralj Matjaž!« je potrdil vnukovo brano besedo.

Andrejec se je nenadoma zresnil.

»Ali znate brati?« je vprašal bratce.

»Znamo,« so mu odgovorili vsi hkrati.

»Pa beri ti, Jožek!« in dal je knjigo dvanajstletnemu.

Jožek je bral, a se mu je le zaletalo. Kljuge nad šumniki so ga motile. Saj se je učil brati v cerkvi pri verouku, a vendar mu ni šlo, kakor bi se rad postavil pred bratom.

Vanček, Francek, Lojzek si niso upali, Mihec bi pa rad, a je menil Andrejec, da je še premajhen, ko hodi šele v drugi razred.

»Slabo jim gre naše branje, kaj?« je vprašal ded.

»Nič čudnega, ko jim vtepajo samo svoj jezik v glavo!« je rekel Andrejec, pustil knjigo pravljic na mizi, stopil na klop in brskal po polici, kjer so imeli spravljene druge knjige in je bil med ujnimi še njegov slovenski abecednik.

»Učil vas bom te dni,« je rekel bratcem, ki so listali po pravljicah in gledali podobe.

»Prav,« je rekel ded in tudi bratci so bili veseli, zakaj Andrejec jim je obljubil, da jim prinese vsakokrat novo pravljico knjigo, ako bodo pridni in bodo znali bolje brati slovenski nego italijanski.

III.

Andrejec je sedel za mizo in okoli njega bratci. Iz roke v roko je šel abecednik in brali so.

Ded je zapustil zapeček, si nataknil očali, se približal mizi, postal zdaj pri enem zdaj pri drugem, mu gledal čez rame v knjigo, kimal in včasih pomagal. Andrejcu je šlo na smeh, zakaj zdelo se mu je, kakor bi bil sam učitelj, ded pa nadzornik — samo bal se ga ni...

Vsi so bili zbrani in zdrznili so se, ko je potrkalo na vrata. Mati je bila v hlevu, oče je pa na skednju pripravljajl rezanico.

»Buon giorno!« (»Dober dan!«)

»Buon giorno!« je odgovoril ded in za njim otroci, Andrejec pa: »Dober dan!«

Karabinjer je bil vstopil.

Sladkoprijazno se je približal mizi, vprašal kaj delajo in hotel videti knjigo.

»Abecednik? Slovenski abecednik? Prepovedano je, učiti po tej knjigi!« je dejal uradno strogo.

»Saj smo doma!« je ugovarjal ded.

»Nikjer se ne sme! To spravim jaz! — Po vaš potni list sem prišel,« je dejal študentu.

Jožek se je bil izmuznil in je šel, da pove očetu in materi, kdo je v izbi. Trpin in Trpinka sta pustila živino in prestrašena prihitela v izbo.

»Vse v redu! Ali pazite, kaj bo!« ... je rekel karabinjer in spravil potni list v svojo torbo.

Mati se je začela jokati, oče in ded sta hotela prepričati karabinjerna, da ni nič hudega, rotila sta ga in prosila, naj ne bo tako strog — a ni si pustil blizu. Trd je bil in odšel je z zlobnim nasmehom.

»Tako je pri nas, vidiš, sin!« je rekel oče.

IV.

Počitnice so šle h koncu.

Trpin in Andrejec sta šla v trg na orožniško postajo, da bi dobila potni list, ki ga je bil vzel karabinjer. Niso ga hoteli dati.

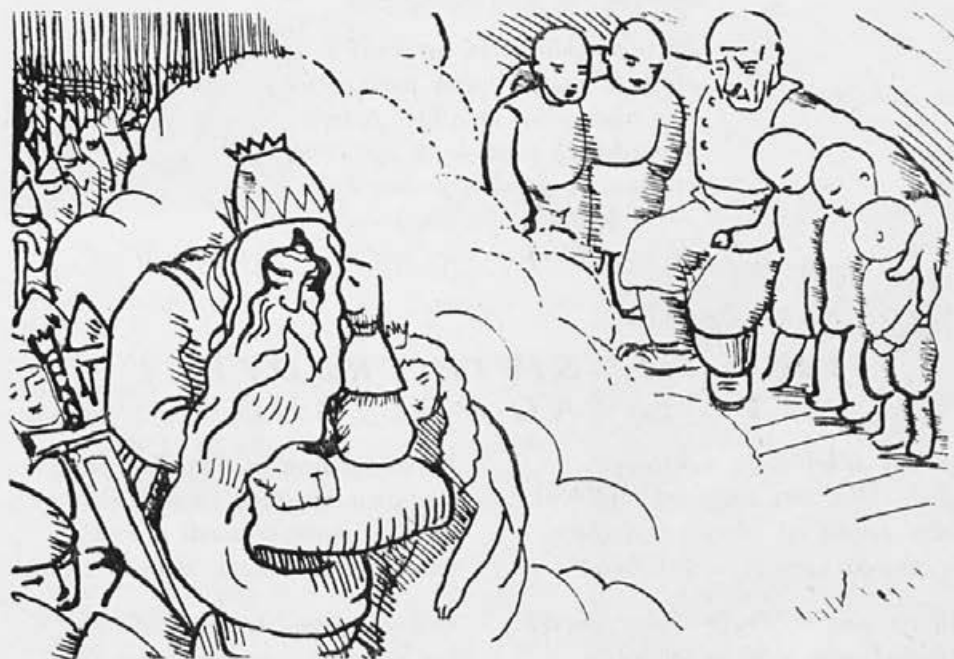
»Kaj je treba, da bi študiral v Ljubljani. V Tolmin naj gre, v Gorico!«

»Gospod maresciallo (poveljnik orožniške postaje), v peti šoli je že, ne zna toliko italijanski, da bi mogel tu izdelovati!« je prosil oče.

»Prej bi pomislili! Naj ostane pa doma!«

»Pomislite, koliko stroškov smo že imeli, prosim lepo...«

»No e basta!« (»Ne, pa konec!«) se je zadržal maresciallo in jima pokazal vrata.

Žalostna sta se vračala oče in sin domov, a se še isti večer odpe-
ljala do meje, kjer je poskrbel Trpin Andrejeu spretnega vodnika.

»In če te ne vidim vse dotlej, ko ne prideš sam, čakal bom in bom
vesel, sin moj! Samo priden bodi in pošten in misli na dom!« je za-
klical še oče za sinom.

*

Oni večer je pripovedoval ded zgodbo o kralju Matjažu tako živo
in vneto, kakor nikdar dotlej, in vnuki so ga zvesto poslušali in vero-
vali v Matjaževo kraljestvo, ki bo segalo do morja, od jutra do večera
in ne bo ne ene slovenske vasi, kjer ne bi peli pesmi kraljevemu be-
lemu orlu: »Bog pravice...«

IVAN ALBREHT:

DOBIL SEM PIRUHOV.

*Dobil sem piruhov iz Istre
in rad bi, deca, enega vam dal v spomin.
Od Čepiča, tam izpod Učke gore
dobil sem piruhov iz Istre,
a vsak je poln bolečin.*

*Pozdrave slišal sem od Soče bistre
in vam bi jih izročil rad.
Tam izpod Krna in prav iz Gorice
pozdrave slišal sem od Soče bistre
in vsak me pika kakor gad.*

*So v piruhih solzé zgoščene
otrok in mater, naših mož gorje.
Ker niso našle še nikjer besede,
v pozdravih prošnje so zgoščene,
pa nam iz istrskih grobov kriče:
— O bratje, naša kri, pomoč, pomoč,
da za trpljenjem nam vzžari — Velika noč! —*

VLADO KLEMENČIČ:

PISMO IZ SIVIH TRBOVELJ V PISANO POLJANO.

*Ali boš slišal moje pozdrave
deček s Poljane, svobodni moj brat.
Vetrič lehak, ki odnaša v daljave
src hrepenenja, te pojde iskat.*

*Ali na paši si? Vriskaš v planini?
Ali pod vrbo si delaš piščal?
Morda pri vodi ti pojejo mlini?
(Deček, poglej, ali ni eden obstal?)*

*Lepa je nébes, tam mirna sinjina,
lepa je hišica sredi polja,
vendar med nama je silna daljina,
gore in vode dele naju dva.*

*Tu so tovarne in dimniki rdeči,
z dimom nasičeno tu je nebo,
nam so ugasnile misli o sreči,
nam in trpinom tam dol pod zemljo.*

*Očka je prišel iz rova od dela,
črn mu je obraz, umazana dlan,
njemu ne bo več pička zapela,
on je ves v težke skrbi zakopan:*

*Ali bo kruha za celo družino,
kdo bo preskrbel kopico otrok,
kaj bo z obleko, kaj z najemnino,
ali bo zmoglo vse dvoje rok?*

*Deček, boš slišal moje pozdrave,
svetle pozdrave iz sivih mrakov?
Spomni se name sredi zabave
v solncu poljan in v senci gozdov!*

V GROBNICI.

Prevedel Ivan Vouk.

III.

Novo znanje.

(Nadaljevanje.)

kega popoldne smo se podali na pot. Prispeli smo do hriba ter začeli lezti po ilovnatem pobočju.

Pomagali smo drug drugemu in končno prelezli poslednji jarek. Poševni solnčni žarki so rahlo pozlatili zeleno travo na starem pokopališču, se igravali na starih, upognjenih križih, se odbijali od oken kapele, kolikor jih je imelo še šipe. Vse je bilo tiho. Bili smo sami. Le vrabci so veselo in živahno frfotali skozi okna kapele. Žalostna in sključena je stala kapela med grobovi.

»Nikogar ni tu,« je rekel nekdo izmed dečkov, ki so bili z menoj.

»Solnce žc zahaja,« je plašno dejal drugi. Vrata v kapelo so bila trdno zaklenjena, okna pa so stala visoko od tal. Toda s pomočjo tovarišev

sem upal, da se povzpnem gori in pogledam v kapelico.

»Pusti rajši!« me je prijel za roko nekdo izmed dečkov, ki mu je hkrati upadel ves pogum.

»Idi domov, strahopetec!« mu je zaklical najstarejši iz moje vojske ter mi radevoljno podstavil hrbet. Skočil sem mu na hrbet in ko je vstal, sem mu stopil na rame. Prijel sem za rob okna. Okvir je bil trden, zato sem se z rokami povlekel gor, prilezel na okno in sedel nanj.

»No, kaj pa je tam?« so vpraševali radovedni tovariši. Molčal sem, se nagnil preko okenskega roba in pogledal v kapelo. Svečana tišina mi je lila nasproti iz zapuščene, zane-marjene kapele. Žarki večernega solnca so neovirano sijali skozi odprta okna ter pokrili s svojim svetlim pozlatilom stare, razpadle stene. Videl sem notranjo stran vrat, razpadlo galerijo, stare strohnele stebre, o katerih bi človek mislil, da se nagibljejo pod silno težo. Vsi koti so bili prepreženi s pajčevino in tako temno je bilo tam, kakor je pač temno v kotih starih poslopij. Gledal sem doli in spočetka nisem nič videl.

Medtem je postalo mojim tovarišem dolgočas. Nekdo izmed njih je začel tudi plezati gor in v kratkem je obvisel poleg mene, držeč se okenskega okvirja.

»Oltar,« je rekel, ko je pogledal v kapelo.

»Svetilnica, mizica, evangelij...«

»In tam, kaj pa je tam?« je vprašal in pokazal na nekaj temnega.

»Duhovniški klobuk.«

»Ne, vrč je.«

»Kaj bi tu delal vrč?«

»Morda je bilo v njem oglje za kadilo.«

»Ne, prav zares je klobuk.«

»Sicer pa si ga gremo lahko ogledat. Zaveživa pasove na okvir, nato se spustiva doli.

»Le sam idi, če te veseli.«

»Ali misliš, da si ne upam?«

Urno sem zvezal dva jermena trdno skupaj, dal en konec tovarišu, sam se pa obesil na drugi konec. Kmalu sem se z nogo dotaknil tal.

Ropot mojih podplatov je odzvanjal s stropa prazne kapele. Nekaj vrabcev je sfrfotalo skozi okna na prosto. S stene, v kateri je stalo naše okno, je gledal vame resen obraz s trnjevo krono na glavi. S stropa do tal je segalo ogromno razpelo.

Postalo mi je tesno pri srcu. Oči mojega tovariša so se radovedno bleščale.

»Ali pojdeš še bližje?« je tiho vprašal.

»Da, še bližje pojdem,« sem odgovoril ravno tako tiho.

Toda v tem hipu sem zaslišal neko šumenje in ropotanje. S stene je padel na mostovž kos ometa. Nekaj se je tam gori pregibalo, dvignilo oblak prahu in nekaj velikega, sivega je zletelo v zrak ter bijoč s krili izginilo skozi strešno luknjo. V kapeli se je za hip popolnoma zmračilo. Veliko staro sovo smo preplašili, da se je dvignila iz svojega temnega kota, švignila proti modremu nebu in odletela.

»Potegni me gori!« sem zaklical tovarišu.

Pograbil je jermen.

»Ne boj se, ne boj se,« me je tolažil in se pripravljal, da me potegne zopet tja, kjer je sijalo solnce. Toda hkratu sem zapazil na njegovem obličju grozen, nečloveški strah. Zavpil je in v trenutku izginil. Skočil je z okna. Nehote sem se ozrl in zagledal nekaj, kar me je bolj presenetilo kakor ustrašilo.

Tista reč, o kateri sva s tovarišem govorila, če je klobuk ali vrč, in ki je bila, kakor se je pozneje izkazalo, lonec, se je naglo dvignila v zrak ter izginila pred mojimi očmi pod oltarjem. Komaj sem imel še toliko časa, da sem nejasno zaznal majhne otroške roke, ki so povlekle lonec z oltarja.

Ne morem popisati občutkov, ki so me tedaj prevzemali. Tisti občutek pa ni bil strah.

Od nekod, iz nekega drugega sveta, sem slišal nemirno capljanje dveh parov otroških nog. Toda kmalu je tudi to utihnilo. In bil sem zopet sam.

Bilo mi je, kakor da sanjam, zato ne morem povedati, koliko časa je trajalo, ko sem zaslišal za oltarjem neko prитайeno šepetanje.

»Zakaj ne zleze nazaj?« »Saj vidiš, da je prestrašen.«

Prvi glas je bil glas otroka, drugi pa bržkone glas dečka moje starosti. Tudi se mi je zdelo, da me opazujejo črne oči skozi špranjo oltarja.

»Kaj bo zdaj napravil?« Zopet otroško šepetanje.

»Le počakaj,« je odgovoril deček. Pod oltarjem se je zopet nekaj premaknilo, se zamajalo in v tistem hipu se je prikazala iz globine neka postava.

Bil je to deček kakih devetih let, večji od mene, a suh in tanek kakor trstika. Bil je oblečen v umazano srajčico, roke je držal v žepih ozkih, kratkih hlačic. Temni kodri so mu padali na zamišljene oči. Dasi se je tako čudovito in nepričakovano pojavil in se mi bližal kakor se na našem trgu bližajo bojeviti dečki drug drugemu, se nisem bal.

Še pogumnejši sem postal, ko sem zagledal pod oltarjem ali prav za prav izza deske na tleh kapele deklico s plavimi lasmi in umazanim obrazkom. Njeni svetlomodri očesci sta me gledali z otroško radovednostjo. Odmaknil sem se nekoliko od zidu in po viteških pravilih našega trga sem tudi vta. nil roke v žep. S tem sem hotel reči, da se ne bojim svojega nasprotnika. Deček me je premeril od nog do glave in vprašal:

»Zakaj si tu?«

»Kaj te to briga?« sem odgovoril. Moj nasprotnik je dvignil rame, kakor bi nameraval potegniti roko iz žepa in me udariti.

Jaz nisem trenil z očesom.

»Ti že pokažem!« mi je zagrozil.

Napel sem prsa.

»No, le udari, le poskusi!«

Čakal sem... Moj nasprotnik me je pazljivo motril in se ni ganil.

Medtem je mala deklica skušala približati se. Padla je, zopet vstala, in stopala z negotovimi koraki proti dečku. Obstala je zraven njega, se po otroško naslonila nanj ter vprla vame svoje začudene, napol preplašene oči.

»Kako ti je ime?« je vprašal deček ter pobožal plavolaso dekličino glavico.

»Vasiljko. In ti?«

»Valek. — Jaz te poznam. Stanuješ na vrtu za ribnikom. Pri vas imate ves lika jabolka.«

»Da, tako je. Dobra jabolka imamo. Ali hočeš morda eno?«

Vzel sem jabolka iz žepa, s katerimi sem hotel nagraditi svojo vojsko, ki je tako strahopetno zbežala. Dal sem eno jabolko Valku, drugo deklici.

Ta pa je skrila svoj obrazek za njegov laket.

»Boji se,« je rekel in ji dal jabolko.

»Zakaj si zlezal semkaj? Ali sem jaz kedaj v vaš vrt vdrl?« je vprašal zopet.

»Le pridi, kadar hočeš!« sem odgovoril prijazno.

Moj odgovor je spravil Valka v zadrego. Zamislil se je.

»Midva ne moreva biti par!« je rekel čez nekaj časa žalostno.

»Zakaj ne?« sem ga vprašal. Njegove besede so me resnično razžalostile.

»Tvoj oče je gospod sodnik.«

»No, in kaj zato?« Bil sem resnično začuden. »Saj se boš z menoj igral, ne pa z mojim očetom.«

Valek je odkimal z glavo.

»Tiburcij me ne bo pustil tja,« je rekel.

Pri tem imenu se je nečesa spomnil in se otrešel malodušja.

»Čuješ, zdi se mi, da si dober fant. Toda bolje je, če greš od tu. Ako te Tiburecij zaloti, se ti bo slabo godilo.«

Tudi jaz sem uvidel, da je čas iti domov. Zadnji solnčni žarki so se že izmuzali iz kapele in mestece ni bilo prav blizu.

»Kako pa pridem ven?«

»Pokažem ti pot. Pojdeva skupaj.«

»In ona?« Pokazal sem s prstom na deklico.

»Marusja? Ona pojde z nama.«

»Kako? Skozi okno?«

Valek se je pomišljal.

»Ne, mi to drugače napravimo. Tebi pomagam na okno, midva pa greva po drugem izhodu.«

S pomočjo svojega novega prijatelja sem zopet splezal na okno. Odvezal sem jermen, ga pri-trdil na okvir, se ga oprijel na obeh koncih in obvisel v zraku. Nato sem izpustil en konec, skočil na tla in povlekel k sebi jermen. Valka in Marusjo sem dobil že zunaj ob zidu kapele, čakala sta me.

Solnce je ravnokar izginilo za goro. Mestece se je pogrezalo v temno-modro meglo in samo vrhovi visokih topolov na otoku so razločno štrleli ven, posuti z zlatilom zadnjih solnčnih žarkov.

Meni pa se je zdelo, da je prešel ves dan, odkar sem prišel na to staro pokopališče, in da se je vse to že včeraj zgodilo.

»Krasno!« sem rekel ves navdušen od lepote svežega večera.

»Oh, tu je dolgočasno,« je rekel Valek žalostno.

»Ali vedno tu živite?« sem vprašal, ko smo v treh stopali po hribu navzdol.

»Da, tu prebivava.«

»Kje pa je vajino stanovanje?«

Nisem si mogel predstavljati, da so na svetu otroci, ravno taki otroci, kot sem jaz in da nimajo doma. Valek se je žalostno nasmehnil kakor vedno in ni odgovoril.

Obšli smo hude strmine, kajti Valek je poznal boljše pot. Šli smo skozi ličje, ki je zrastle iz posušene močvirnate zemlje, preko tankih lesenih palic smo prekoračili potok ter prispeli na vzhodno stran hriba.

Tu smo se morali ločiti. Stisnil sem roko svojemu novemu znancu, nato sem prožil roko dekletcu. Ljubeznjivo mi je podala svojo drobno ročico, me pogledala s svojimi svetlomodrimi očmi in vprašala:

»Kdaj prideš zopet?«

»Prav gotovo še pridem!« sem odgovoril.

»Zakaj bi ne prišel?« je rekel Valek zamišljeno. »Toda samo ob času, ko so naši v mestecu.«

»Kdo so ti ,naši'?«

»No, naši, vsi, Tiburcij... Lavrovski... profesor.«

»Halo,« je zaklical Valek za menoj, ko sem se oddaljil za nekaj korakov.

»Saj ne boš okrog klepetal, da si bil pri nas!«

»Prav gotovo ne povem nobenemu ničesar,« sem odločno odgovoril.

»Potem je dobro. Svojim bedastim tovarišem pa povej, da si videl zlo deje, če bi te kaj vprašali.«

»Dobro, porečem jim tako.«

»Zbogom.«

»Zdravo.«

Bila je že skoraj tema, ko sem prišel do našega vrta. Nad gradom je visel že ozki lunin srp na nočnem nebu, zvezde so se bleščale.

Bil sem na tem, da preplezam vrtni plot, ko me nekdo prime za roko.

»Vasilij, golobček,« mi šepetaje moj ubegli tovariš ves razburjen, »kako ti je bilo, golobček?«

»Kakor vidiš... Lepi tovariši, taki! Vi ste me pustili na cedilu.«

Povesil je oči, vendar pa je radovednost premagala sram in me je dalje izpraševal.

»Kaj je bilo tam?«

»Kaj je tam bilo?« sem odgovoril tako odločno, da je bil vsak dvom nemogoč. »Zlodej, kajpak. — To ste m zajci.«

Otresel sem se osramočenega, začudenega tovariša ter preplezal plot. Četrť ure pozneje sem trdno spal.

(Se nadaljuje.)

SVETI SAVA IN MATI.

Neki materi je umrlo dete. Mati, vsa potrta, je zvedela o svetem Savi, pa je vzela dete in ga nesla svetniku, da ji dete oživi.

„Jaz ti bom dete oživel, ako mi najdeš hišo, v kateri še ni nikoli nihče umrl!“ je dejal materi sveti Sava.

Mati je odšla v svet, da poišče tako hišo, a je ni mogla nikjer najti. Vsa obupana se vrne k svetniku ter mu pove, da take hiše ni.

Tedaj ji sveti Sava reče: „Sedaj vidiš, da na vsem svetu nisi nesrečna samo ti, kajti ni se še rodil človek, ki ne bi umrl. Bog da, a Bog tudi vzame!“

Po teh besedah je žena odšla potolažena domov.

BUTALSKI KOVAČ.

Butalah imajo bistre roko-
delce.

Je boter srečal botra z gorjačo v roki in težko torbo na rami in ga vprašal: »Kam pa kam, boter Dideldač?«

Mu odgovori boter Dideldač: »Ej, sempatja, malo po svetu grem, črevljarit!«

Se začudi oni: »Kaj, ali znaš? Nisem te še videl, da bi kdaj vlekel dreto.«

Se mu odreže boter Dideldač: »Če ne znam — sempatja, bom pa druge učil.«

Pa ni doživel boter Dideldač posebnih časti po svetu s svojo mojstrijo — sempatja, nego se je kmalu vrnil z gorjačo v roki in prazno torbo na rami.

Ta mojster je imel sina, tudi sin bi bil skoraj postal nezaslišan mojster, ni mu dosti manjkalo, in je bila historija ta:

Ime je bilo sinu Naca in so mu rekli »štremljasti« in se mu je od vseh rokodelcev zdel najbolj postaven kovač: Tepanjčani se ponašajo s kovačem, ob cesti dela vpričo sto oči in iskre švigajo okoli njega in daleč na okoli se mu sliši oblastno kladivo! Pa je dejal Naca štremljasti očetu Dideldaču, da bi šel in se učil za kovača, če bi se kod znašel mojster, da ne bo prehud.

Oče mu je rad poslušal to besedo in je dejal: »Pameten si, moj sinko — semintja; k bratu svoje matere boš šel, ujec se mu pravi, ni daleč od tod — tri ure hoda. Ta je kovač, kar se pravi dober kovač, in te mu bom priporočil — semintja. Pa mu lahko tudi dam kak tolar, da te ne bo učil zastonj.«

In se je oče Dideldač resnično zmenil z mojstrom ujcem tako, da bo sin samo gledal, kako delajo drugi — učile se mu bodo oči, pa bodo znale roke in ne bodo kaj trpele.

Tako je Naca štremljasti študiral kovaštvo in so mu potekala leta. Butalci so že šteli dneve, kdaj dobe svojega mojstra kovača, oče Dideldač pa je pričel pripravljati kovačnico, lepo ob cesti da bo stala — semintja — kraj Butal in pod klancem, da bo voznikom pri rokah.

Pa je prišel dan in se je Naca štremljasti vrnil v Butale in je imel na veliki poli pismo in pečat, da se je resnično tri leta učil kovaštva.

Vesoljne Butale so se zbrale okoli kovačnice, da bodo videle, kako bo domače seme sebi v prid in Butalam v ponos opravljalo imenitno kovaško rokodelstvo.

Pa se je pričel Naca štremljasti sukati okoli nakla, v eno roko si je dobil klešče, s kleščami je prijel železo, v drugi je vihtel kladivo, kakor so se mu bile naučile oči, in je pogumno razbijal po železu in mimo železa tudi.

Butalski možje so spoštljivo zijali in se čudili in so vprašali: »Mojster Naca, kaj bo to?«

Mojster Naca je imel prvokrat klešče v rokah in kladivo, oboje je bilo težko in je čutil, da mu ne vladajo roke kladiva in klešč, nego da mu kladivo in klešče po svoji volji obračajo roke, in je dejal: »Po- kazalo se bo. Če bo špicasto, bodo vile, če bo široko, bo lopata.«

Pa so možje še bolj zijali, kaka mojstrovina se bo razodela izpod rok mladega mojstra.

Ta pa je potil mrzli pot, železo se ni maralo vreči ne po vilah ne po lopati. Roka mu je pešala, iskre so ga pikale, še bolj ga je bilo sram, pa je ročno skočil iz kovačnice in železo vrgel v grm.

V grmu pa je ležal volk. Oplazilo ga je vroče železo, zatulil je in zbežal v gozd.

Pa so se prestrašili Butalci in so mislili, volk da je postal iz železa, in so dejali: »Nak! volkovi niso koristna žival, mi Butalci jih pobijamo. Ti pa da nam bi jih na novo koval? Ne boš! Če ste kovači taki, rajši ne maramo kovača v Butale!«

In so mu zaprli kovačnico.

PASIJONKA.

V 16. stoletju je neki Španec prinesel iz Amerike v svojo domovino opletavko, ki so jo krstili za »pasijon-

ko«. To pa vsled tega ker spominjajo deli njenega cveta na mučila in znamenja Kristusovega trpljenja. Brazde cvetnih pestičev spominjajo na žeblje,

prašniki na Kristusove rane, plodnica je podobna kelihu, venček v cvetu znači trnjevo krono beli cvetni listi so znamenje nedolžnosti, listi so suličice, dolga stebela pa vrvi. Pasijonki pravijo tudi »Kristusovo trpljenje«.

Pasijonka začne cveteti v juliju — cvete zelo dolgo, ker se vedno pojavljajo novi cveti. Razmnožujemo jo spomladi s potaknjenci ali pa z grebenicami kot nageljne. Potrebuje pa dobro, redilno prst. Ko doraste jo moramo pridno zamakati. Odcveteli rastlini pustimo le par stebel, ostala odrežemo. Pasijonka je kaj prikladna za vrtno lopo, ker jo hitro preplete in cvete tja do oktobra meseca. Pred zimo izkopljemo koreniko in jo spravimo v klet. V toplejših krajih pa jo pustimo na prostem, kjer jo nad koreninami zadelamo s suhim listjem ali slamo, ki jo obtežimo z lesenim pokrovom, zaradi škodljive mokrote.

DAVORIN VOLAVŠEK:

ŽUŽELKE, ŠKODLJIVE ČLOVEŠKEMU ZDRAVJU IN ŽIVALIM.

Še bolj siten je precej manjši, sivi deževni brenclj, ki je posebno ob soparnih dnevih naravnost neznošljiv. Oteplji se kakor hočeš, vedno bo našel mesto, kamor bo zasadil svoje ostre ščetine. Ne ovira ga pri tem poslu nobeno tanjše blago. Piki so zelo boleči in povzročijo bule, ki se včasih po več tednov ne zacelijo.

V več krajih na Štajerskem so brenclji znani pod imenom obadi, kar pa ni pravilno, ker so obadi neka posebna vrsta muh. Prirodopisec razlikuje tri vrste obadov: goveje, konjske in ovčje obade.

Samica govejega obada zabada svoja jajca goveji živini v kožo na hrbtu. Na tem mestu se napravi večji ali manjši mozol, v katerem živi

ličinka. Ko doraste, izleze iz mozola, pade na zemljo in se zabubi. Ne glede na to, da povzročajo ti mozoli živali precejšnje bolečine, je tudi njena koža manjvredna. Podobne vrste obadovih ličink žive pod kožo srn, jelenov itd.

Ličinka konjskega obada živi v konjevem želodcu. Konji ližejo srbeče mesto, kamor je zasadila samica svoje jajce in prenesejo z jezikom ličinke v gobec. Od tod pridejo v želodec, kjer dorastejo. Z neprebavljeno hrano pridejo na dan in se v blatu ali v zemlji zabubijo.

Ovčji obad povzroča neko posebno bolezen »tresnico«. Ličinke ovčjega obada žive namreč v ovčinih nosnicah; ovce stresajo z glavo, hoteč se rešiti neprijetnega občutka. Mnogokrat tudi poginejo, če zlezejo ličinke dalje v notranjost glave. Obadi ne morejo pikati, ker imajo krnasta usta.

Vse omenjene muhe in mušice pa prekašajo po svoji vsiljivosti pa tudi po nevarnosti za človeško zdravje komarji in njihovi nekoliko večji sorodniki moskiti, prava nesreča vročih, močvirnih pokrajin. Razširjeni so po vsej zemlji, celo polarni kraji niso brez njih.

Že pri nas so komarji grozovito sitni, posebno ob toplih poletnih večerih. Le opazuj družbo na kakem gostilniškem vrtu, kjer se nahajajo v bližini kake luže! Ta otepa neprenehoma z rokami okrog glave, drugi se praska po nogah, marsikateri pa zbeži kratkomalo iz gostilne. Vsako nepokrito mesto najdejo, ne ovira pa jih pri pikanju količkaj tanko blago. Še hujše je ponoči, če si pri odprtih oknih prižgal luč. Zadostuje le en komar v spalnici in spanje za tisto noč je zgubljeno, če se ti ni posrečilo ubiti ga, pri čemer si se pa seveda sam večkrat pošteno lopnil po nosu.

Toda naši komarji so pravi angelčki proti komarjem vročih krajev. V celih rojih se dvignejo zvečer iz mlak, kjer žive njihove ličinke in napadajo v gostih oblakih ljudi in živali. Znani potovalec Humboldt pripoveduje, da se na potovanju po Južni Ameriki niso bali ne Indijancev, ne krokodilov

in drugih divjih živali, imeli so le grozen strah pred moskiti. Mnogo pokrajin je še dandanes nenaseljenih samo zaradi moskitov, ki so pregnali vsakega, ki se je hotel tam naseliti. Pikajo samo samice, ker jim služi kri v hrano, dočim se hranijo samci z rastlinskimi sokovi.

Komarjev pik je zelo skeleč; pičena mesta pri nekaterih zelo močno otečejo. Vsled praskanja z nesnažnimi nohti se, sicer neznatna rana, mnogokrat zastrupi. Najboljše sredstvo proti oteklini je salmijak.

V vročih krajih je pa s pikom moskitov združena še druga mnogo večja nevarnost nego so oteklina, namreč okuženje z malarijo, ali močvirsko mrzlico. Novejša raziskavanja so dokazala, da se paraziti,¹ ki povzročajo to mrzlico, razvijajo v želodcih moskitov, toda le pri višji temperaturi. Malarija torej nastopa le v vročih pokrajinah, in sicer v poletni dobi, dočim je mrzlejšje pokrajine sploh ne poznajo. Te parasite prenese komar pri piku v človeško kri in jo zastrupi, kar povzroči v kratkem, včasih tekome noči izbruh malarije. Infekcija² je pa mogoča tudi na ta način, da prenese komar zastrupljeno kri človeka ki boluje na malariji, na zdravega človeka.

Ker živijo ličinke komarjev in moskitov izključno le v stoječih, plitvih vodah in močvirjih, se brani človek najuspešnejše proti malariji s tem, da osušuje zemljo in onemogočuje moskitovim ličinkam življenje. Zgradbo Panamskega prekopa so prvotno v glavnem preprečili moskiti. V prvi dobi grajenja je zbolelo takoj prve tedne do 80 odstotkov delavcev. Podjetni Amerikanci, ki so leta 1914. dogradili Panamski prekop, so omejili malarijo s tem, da so vse mlakuže v bližini prekopa prevlekli s tenko plastjo petroleja. Poleg petroleja se uporablja v novejši dobi za uničevanje ličink neka ribica, ki jih v kratkem času uniči. Najboljše sredstvo je seveda osušenje močvirne zemlje, ker ne prežene samo moskitov in s tem malarije, temveč spremeni tudi puste, mrzlične pokrajine v zdrave in rodovitne.

Kakor smo že omenili so naravnost ogromne pokrajine znane kot malarične. Tudi Italija ima obširne ravni, v katerih razsaja malarija. Po svoji malariji slovi okolica Rima, tako zvana Rimska kampanja, nekoč krasen vrt, dandanes zaradi malarije skoraj neobljudena. Za tujca zadostuje v poletni dobi le pardnevno bivanje v Rimu, da se naleze malarije, domačini pa postanejo po prestani malariji navadno nekako imuni (zavarovani) proti tej bolezni.

Tudi v naši državi imamo nekaj pokrajin z malarijo, in sicer v Makedoniji in v Dalmaciji. Pred vojno dobo je bila v slovenskih pokrajinah malarija večinoma le po imenu znana, dandanes niso tudi pri nas več redki slučaji malarije. Prinesli so jo iz južnih balkanskih pokrajin vojaki, oziroma jo prinašajo še sedaj vojaki in uradniki. Malarija je težka in nevarna bolezen.

Naše nadaljno potovanje med vrstami žuželk nas privede, recimo, k metuljem. »Metulji pač niso nevarni niti človeškemu zdravju, niti živalim,« bo vsakdo rekel. Res je. Ti lepo pisani oznanjevalci pomladi in toplih poletnih dni, ki poletavajo od cvetke do cvetke, kakor bi jih pozdravljali in poljubljali, niso sovražniki našega zdravja. Popolnoma nedolžni so. Nikomur ne storijo nič zlega, niti rastlinam, niti živalim, še manj pa človeku.

¹ Živali, ki žive v telesu drugih bitij. Tudi človeku, ki živi na stroške drugih, pravijo parazit.

² Okuženje.

Naravnost z veseljem jih opazuješ pri njihovih posetih na raznih cveticah. Res, da prestrašijo kako babjeverno ženico veliki nočni metulji, kakor smrtoglavec, s svojim ponočnim obiskom v razsvetljeni sobi, a druge škode ne napravijo. Da, oni ne, pač pa gosenice, ki niso nič drugega nego nerazviti metulji.

Mnogokrat sem imel priliko opazovati živali na paši, ko so nenadoma prenehale s pašo in vrgle iz gobca, kar so ravnokar požrle. Po parminutnem slinjenju so zopet nadaljevale svoj nujno potreben posel. Če bi natančno preiskali te izmečke, bi našli morda med njimi ostanke kake gosenice. Tudi živali se gabijo gosenice, kakor večini ljudi, drugače pa v splošnem niso nevarne. A vendar se bo le malokdo opogumil in prijel gosenico z roko, tem manj, če ga je že kedaj ta ali ona obdarila s svojimi ostudnimi odpadki in z izločki žlez. Ti odpadki sicer niso strupeni, a vendar povzročijo na nežni koži grde lise in celo otekline.

(Se nadaljuje.)

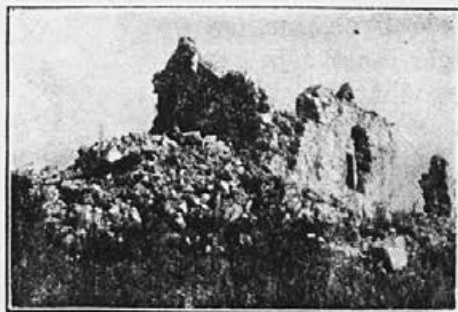
C. DREKONJA:

MENGORE.

Otroci, poiščite na zemljevidu slovenske zemlje izvir reke Soče, pa pojdite za njenim tekom in ko pridete do Tolmina, se ustavite. Poiščite še Sv. Lucijo, ki leži nekoliko nižje. Zdaj se podajte na nasprotni breg; tam boste videli med Tolminom in Sv. Lucijo nizko hribovje. Na enem izmed teh hribov so Mengore.

Bela cerkev na hribu, ali ni to pravi znak slovenske zemlje? Človek vstane iz sna v jutranjo zoro, pa ga pozdravi z višine božji hram; popotniku na cesti se posmeje iznad dreves. Korak mu obstane, oko strmi v lepoto. Lažja je potem pot.

In cerkvena na Mengorah je pozdravljala naše prednike že od davnih dob. Nič ne vemo natančno,

Mengorska cerkev v razvalinah.

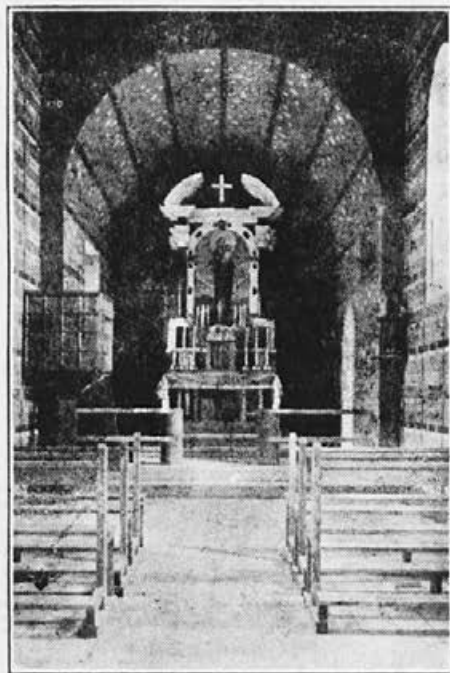

Altarna slika obnovljene Mengorske cerkve. (Slikal Tone Kralj.)

kdaj je bila sezidana. Le to je gotovo, da je zahtevala gradba Marijinega hrama na strmo odrezanem vrhu mnogo truda in znoja.

Kakor vse slovenske kmete, je glodal v preteklih časih tudi Tolmince težki in krivični jarem tlačanstva. Gorje se je kopičilo, krivice so rasle, pravice in pomoči ni bilo od nikoder in od nikogar. Rob se je dvignil, da si poišče pravico sam.

V pričetku osemnajstega stoletja so se Tolminci dvignili k uporu. Voditelji tolminskega »punta« so se zbirali, kakor pravi ustno izročilo, k posvetom na Mengorah. V noči, ko je grofovsko gospoda v Tolminu mirno spala, se je oglasil mengorski zvon in je vabil voditelje na posvet.

*Notranjščina obnovljene mengorske cerkve.
(po načrtu Toneta Kralja.)*

Obnovljena cerkev.

Zvoni od Mengor, Volč, Svete Lucije,
Tolmin in Slap in Selo odgovarja
in ko na krilih brzega viharja
zvonjenje čez deželo se razlije.

(A. Gradnik.)

Tolminski punt je končal prav tako žalostno, kakor poprej kmečki upori. Voditelje punta so v Gorici obglavili, njih telesa razčetrili in jih nato obesili v okolici za strah in opomin. A Mengore so ostale do današnjega dne kot vidna priča in spomenik naših dedov, ki so dali življenje za svobodo in staro pravdo.

V svetovni vojni so divjali ob Soči hudi boji. Vojna črta je tekla čez mengorski grič in cerkev je bila vsled obstreljevanja razrušena. Dolgih enajst let so gledale ruševine žalostno v dolino. Lani v jeseni pa se je zablestela na hribu nova cerkev in je zopet pozdravila kraje daleč naokrog.

Mengore so Tolminska božja pot. Od Kobarida in Tolmina, iz baške in idrijske grape hiti ljudstvo trikrat v letu k Mariji na Mengore, nesoč zahvalo in prošnjo.

Mengore v jezeru megle Na desni Krn, v ozadju bovške gore (Kaninovo pogorje)

Lep je razgled z Mengor. Spodaj v dolini teče sinja Soča, ob vznožju gora počivajo bele vasi; navzgor se širi soška dolina tja mimo Vrsna in Svetega Lovrenca do Kobarida. Tudi idrijska dolina je odprta na precejšnjo daljavo. Oster in strm zid skalnatih grebenov zapira pogled proti severu. Krn molči sam vase zamišljen; Škrbina je kakor altar pred nami; tam daleč se blišče visoke bovške gore. Lepo je pri nas na Tolminskem!

PRI KOVAČEVEM STRICU...

Zopet me je zanesla pot h kovačevemu stricu na koncu vasi. V žepu sem imel kup različnih časopisov, ki jih mož tako rad prebira, čeravno je že v tistih letih, ko navadno drugi ljudje ne primejo več za knjige. Skoró ves popoldan sva govorila, vmes pa spuščala oblake dima po sobi. Kdo bi nama zameril, ko sva že vse preizkusila na svetu, mnogo dobrega in še več slabega?

— Velika noč bo kmalu — pravi stric, in vaši še ne vedo, kaj vse smo nekđaj delali z velikonočnimi pirhi! Pa vam povem, da to poizkusijo še drugi, ki jih imate v šoli. —

Stric je postavil steklenico na mizo. Vode je bilo v njej do polovice, nōtri pa dvoje pravih jajc.

Zmajem z glavo in ga vprašam:

— Moj Bog, kako ste vendar spravili ti dve jajci v steklenico, ko pa nima steklenica ravno širokega grla. Jajce je vendar debelejše od širine vratu pri steklenici. —

Nič ni odgovoril, samo zasmejal se je na široko, da sem videl njegovo brezzobo čeljust.

Za nekaj sekund je vrgel novo jajce v vrelo vodo, ki je bila v loncu na ognjišču. Potem pa je to napol mehko kuhano jajce postavil v kis ali ocet, kjer se je lupina jajca (apnenc) raztopila, zunaj na površju pa je ostalo samo apno ali kožica jajca. Steklenico z vodo pa je med tem postavil na štedilnik in začel vodo previdno segrevati, da se je jela dvigati para iz steklenice. Nato je vzel omehčano jajce iz kisa in ga postavil z ožjim koncem na vrat steklenice. Sedaj je postavil steklenico na hladno in čez nekaj časa je padlo jajce skozi vrat v steklenico. V vodi je zadobilo jajce zopet pravo obliko.

Hm, kako to?

Z ohlajevanjem so se pretvorili vodni hlapi (para) v steklenici v vodo in s tem se je zredčil notranji zrak (pritisk). Toda gostejši in jačji zunanji zrak pa je pritisnil jajce v steklenico, saj je lahko zdrknilo skozi vrat, ko ni imelo trde lupine.

Na ta način bi lahko stric napolnil malone vso steklenico z jajci. Poizkusite še vi tako, ko boste kuhali pirhe za Veliko noč, samo povejte mi, kako ste potem spravili tisto jajce iz steklenice. Lahka reč?...

Ako ve kdo še kak drug poizkus z jajci; naj nam ga prihodnjič opiše v mladinskem kotičku!

Potem sem se zahvalil stricu za prijaznost ter mu stisnil žuljavo roko, rekoč:

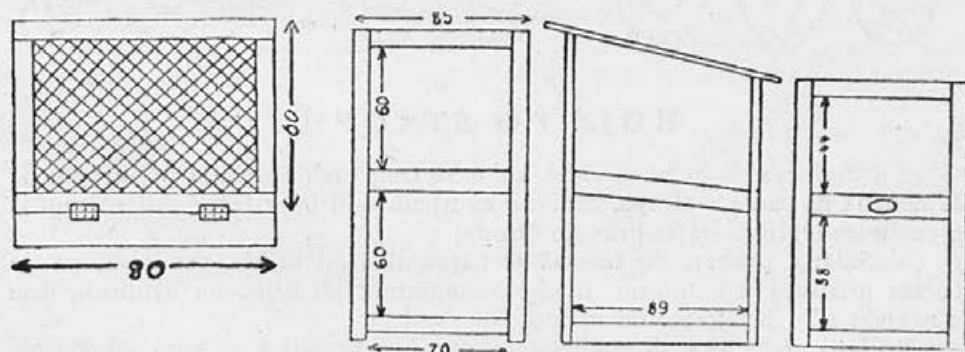
— Vesele velikonočne praznike vam in vsem drugim v hiši!... Na svije denje po svetkih!... — Až. —

ZAJČJI HLEVČEK.

V zadnji številki smo opisali, kako se izdelava preprosto letalo, v tej pa se bomo lotili koristnejšega dela: sestavili bomo hlevček za domače zajčke, ki jih že imamo, ali pa za tiste, ki si jih bomo nabavili. Zajčji hlevček mora biti dovolj prostoren in zdrav. Naši dolgouhi prijateljčki potrebujejo precej prostora, ker se hočejo gibati, kakor mi. Za zdravje pa jim je potrebna pred vsem čistoča v hlevčku!

Za velike zajčke mora biti vsak hlevček 85 cm širok, ravno toliko globok in 65 cm visok.

Prelepo bi bilo, če bi za hlevček imeli na razpolago same lepe in nove deske, ki so gladko postružene. Ali to bi nas preveč stalo! Zaradi tega si bomo pomagali z deskami, ki jih dobimo iz zabojev. Te deske so navadno 65 cm dolge in 1 cm debele. S temi deskami bomo obili stene, medstene in gibljive pode. Le za ogrodje bomo uporabili nov les. To moramo zaradi trdnosti in pa tudi zato, da bo izdelava lažja. Za to so najboljše letve, široke 7½ cm ter debele 3½ cm. Za kritje strehe potrebujemo pa strešno lepenko, ki je prepojena s katranom. (Nekje sem nekoč čital, da streha krita z navadno lepenko, ki smo jo potem namazali z zmesjo iz cementa in mlika — ne propušča vode. Ne vem, če je res. Naj kdo poizkusi.) — Razen tega potrebujemo še primeren kos žične mreže.

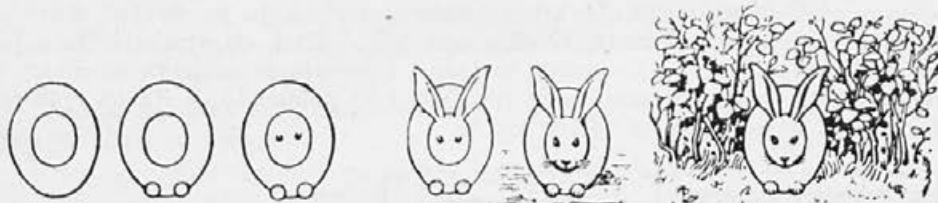

Naš hlevček naj sestoji iz dveh delov. Najprej izdelamo ogrodje za sprednjo steno, nato za zadnjo in potem pritrdimo nanje še ogrodje za stranske stene. Za sprednje ogrodje uporabimo 5 kosov letve. Stranski sta po 1,52 m dolgi, prečne pa po 85 cm (glej sliko). Za zadnjo steno rabimo istotako 5 kosov letve; stranski po 1,30 m, prečne po 85 cm dolge. V srednjo prečno izrežemo odprtino (glej sliko). Stranske stene izdelamo tako, kot kaže slika. Le tega ne pozabimo, da mora srednja prečna letva ležati poševno, da se bo vlaga v zgornjem delu po podu lahko odtekala skozi odprtino v zadnji

steni. Sedaj pribijemo stranske stene na sprednjo in zadnjo ter jih objemo okoli in okoli z deskami iz zabojev. Le sprednja stena je še prosta. Tje pridejo vrata. Zgornja vrata izdelamo tako, da se bodo odpirala navzdol (glej sliko). Naredimo jih iz desk, 2 cm debelih in 6 cm širokih in jih izpolnimo z žično mrežo. Za silo so dobre tudi tanke letvice, pribite navzkriž, ali pa tudi vzporedno tako, da se ne dotikajo. Tečaje vrat ne pritrdimo na ogrodje sprednje stene takoj, ampak najprej na 9 cm široko deščico zato, da ne padejo zajčki ali slama iz hlevčka, ko odpremo vrata. To deščico pritrdimo z vijaki na ogrodje. Spodnja vrata izdelamo istotako, deščico pritrdimo z vijaki na spodnjo prečno letvo.

Na spodnje prečne letve ogrodja spredaj in zadaj položimo primeren, iz desk zbit pod in spodnji prostor je narejen. Ker bo hlevček stal na tleh, se bo mokrota lahko odtekala skozi špranje. Zato naj se deske poda ne dotikajo. Po vsem podu pa navrtajmo še male luknjice — in naši prijateljčki v spodnjem prostoru bodo ležali na suhem. Pod za zgornji prostor izdelamo istotako, le da morajo deske biti zabite na dve letvi tesno druga poleg druge in da morata biti ob robu pritrjena dva trakova iz strešne lepenke z robom zavihanim navzgor. To pa zato, da se moča lahko odteka po poševnem podu skozi odprtino na zadnji steni. Oba poda morata biti izdelana tako, da ju lahko vzamemo včasih iz hlevčka. Streho izdelamo tudi iz desk zabojev. Na deske pritrdimo strešno lepenko. Če še namažemo pode in stene s karbo-linejem, dobimo hlevček, v katerem bodo naši zajčki zdravi in dobre volje. Seveda jim moramo večkrat menjati slamo, da bodo ležali na suhem.

TAKO SE NAUČIMO RISATI ZAJČKE:

HOJA PO STROPU.

Nič čudnega! Kdo še ni videl, kako se trop muh sprehaja po stropu, pa še nobena ni padla s stropa, čeravno ni njeno telo brez teže? Ali so morda njene noge lepljive, da se primejo stropa?

Vsakdanji primer! Če izsesaš iz naprstnika ali ključa ves zrak, pa ga potem pritisneš k ustnicam, ti obvisi naprstnik ali ključ na ustnicah. Šele z nemalo silo ga odtrgaš od ustnic. Poizkusi!

Pri hoji muhe se godi podoben primer. Njene nožice so tako ustvarjene, da napravi muha vselej pri hoji po stropu med stropom in stopalom — brez zračnega prostora, ki obdrži težo muhe na stropu.

Pravijo, da znajo hoditi tudi nekateri dečki v cirkusih po stropu; videl pa jih še nisem. Isti zakon kakor za muho mora veljati za človeka. Z navadnimi čevlji bi seveda ne mogel hoditi po stropu, pač pa se za tako hojo uporabljajo posebni kožnati ali gumijasti čevlji, s katerimi dela deček brezračeni prostor med stropom in obuvalom. Ne mislite, da je vmes kaj sleparije!

— Až. —

O SEMENIH.

V semenu spi lepota narave, ki se prebuja. Na to bi moral vsak vrtnar neprestano misliti, zakaj ni vseeno kako ravnamo s semeni kakor tudi ni vseeno kako sejemo.

Praden govorimo o semenu, moramo poznati sad, iz katerega dobimo seme. Stotere vrste sadov poznamo, ki varujejo seme. A ne služijo le varstvu ampak tudi razširjenju. Semena potujejo: človek, žival in veter jih prenašajo iz kraja v kraj — največkrat proti svoji volji. In tako mora biti. Kaj bi nastalo, če bi regratov cvet ne razpihal veter na vse strani? Seme bi padlo na tla tik ob stari rastlini med novimi malimi rastlinami bi nastal boj, ker za vse bi ne bilo prostora. Zato je neobhodno potrebno, da imajo nekatera semena lastnost leteti po zraku pri najmanjši sapi. In tako se zgodi da vzklijejo iz tal na našem vrtu rastline, ki jih ne maramo: regrat, kopriva in vsemogoče poletne cvetice.

Tu nas narava spet uči, da ne smemo pregosto sejati. Skoro vsi vrtnarji sejejo tako da zredčujejo sadike potem ko so pognale. Ali ni škoda teh sadik, ali ni škoda semena? Gredice posejemo na dva načina: ali na široko, po vsej ploskvi ali pa v vrste. Če ostanejo sadike na svojem mestu in jih pozneje ne mislimo presajati, tedaj sejemo v vrste ali pa v skupine. Peteršilj, korenje, radič, berivka, špinac, grah in razne poletne cvetice vzpevajo najboljše v vrstah; pesa, fižol, kumare, buče pa sejemo v skupine. Kako sejemo? Večja semena (radič, špinac) vzamemo med prste v ščipec in jih raztrosimo, mala pa damo v prepognjen papir, po katerem trkamo s kazalcem da se seme enakomerno raztrese. Drobno seme ne smemo sejati ob vetru. Sploh ni priporočljivo sejati ob vetrovnih dneh, ker ve-

ter preveč izsuši zemljo, vlaga pa je potrebna, če hočemo, da seme čimprej skali. Vedno je dobro vsako gredico pred setvijo nekoliko poškopiti z vodo.

Semena morajo biti suha. Zato jih moramo hraniti v vrečicah na suhem prostoru. Umni vrtnar napiše na vrečico tudi letnico — starost semena. Kajti vsako seme ne obdrži zmožnost kaljenja enako dolgo. Medtem ko skali kumarčno seme do deset let starosti, izgubi ponajveč drugih semen to zmožnost že po dveh ali treh letih. Tri tedne pred setvijo poseje dvomljivo seme v lončke, ki jih postavi na okno. Po par tednih že ve, če je seme dobro ali ne.

Mesnata semena (fižol, grah, buče) skalijo hitreje če jih namočimo en dan pred setvijo v vodo. Podobno se vrši s peški sadja: po zimi jih položijo v vlažen pesek v kletih.

Koliko semena moramo kupiti za posamezne gredice? Semena so različno težka. 1 gram korenjskega semena ima 800, gram zelene 2000, gram kumarčnega 30 do 40, gram fižola pa le 2 semeni. Tedaj se ne smemo ravnati po teži, ampak tudi po velikosti semen.

Kdor hoče pridelati semena sam, mora paziti na marsikaj. Glavno je, da izbere za seme najboljše in zdrave rastline. N. pr. solata ki požene v seme, ne da bi prej naredila lepe glave, ni za seme! Najboljša je solata ki napravi veliko, trdo glavo in zadnja požene vrh. Isto velja za cvetlice. — Seme mora dozoreti. Seme, ki ni dozorelo, ne skali! Počakati moramo da postanejo stroki fižola ali graha rumeni in suhi, da ovne in porumeni kumara, da odpre mačica svojo tridelno kapico in pokaže svoja bleščeča zrna. Semena ki leže v mesnatih sadovih, sušimo na solncu.

Marija je po polju romala.

(Narodna.)

Emil Adamič.

Petje Polozino

Ma-ri-ja je po po-lju ro-ma-la, sre-ča-la je,

Klavir *mf*

sre-ča-la o-j kova-če tri. »Kaj de-late, kaj de-late, vi mo-žje bli-že?« Mi

nočasi *f* *altem* *mf*

de-la-mo, mi de-la-mo žel-ja za Je-zu-sa. »Le delaj-te prav

p *nočamejše* *nočasi*

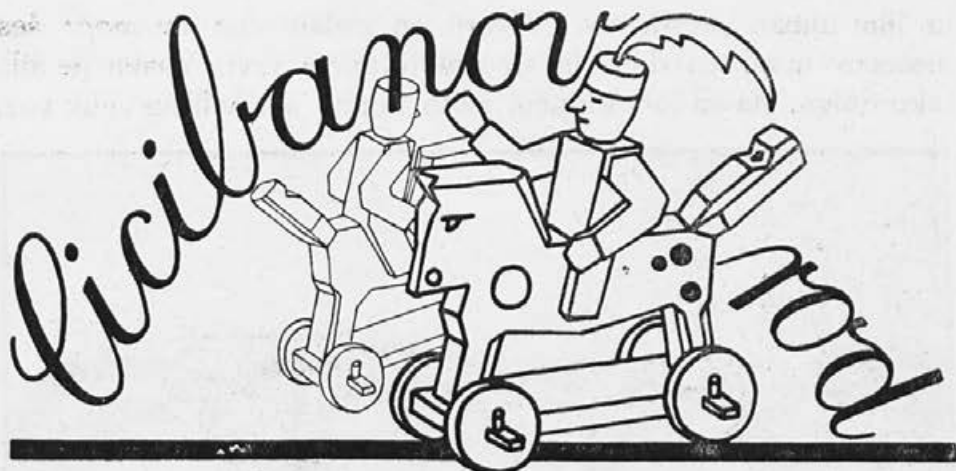
tan-ko in dro-bno, da Je-zu-so-va mar-tra ta, tim manj-sa la-žja bo.»

II.

Marija je po polju romala,
srečala je, srečala o j kovače tri.
»Kaj delate, kaj delate
o j možje trije?«
»Mi delamo, mi delamo
žeblje za Jezusa.«
»Le delajte, le delajte
prav tanko in drobno,
da Jezusova martra ta,
tim lažja, manjša bo.«

III.

Marija je po polju šla,
srečala je, srečala deklice tri.
»Kaj delate, kaj delate
deklice ve tri?«
»Me delamo, me delamo
krono Jezusu.«
»Le delajte, le delajte
prav tanko in drobno,
da Jezusova martra ta,
tim lažja, manjša bo.«

A. DEBENAK:

TUKAJ SE ŽIVI BREZ VSAKE SKRBI...

Nekoč je potoval kralj po svojem kraljestvu. Dospel je do nekega samostana. Nad vhodom v samostan je stal napis:

„TUKAJ SE ŽIVI BREZ VSAKE SKRBI!“

Kralja je napis močno razdražil. Mislil si je: „Če imam jaz skrbi, zakaj bi jih drugi ne imeli?“ In je velel poklicati prednika samostana. Ko pride, mu kralj reče: „Da ne boste živeli brez

vsake skrbi, vam naložim to nalogo: Pojdite in mi preskrbite dve vrvi. Ena naj sega od zemlje do neba, a druga do dna morja. Dam vam časa leto dni.“

Nato se kralj poslovil in odide.

Prednik samostana pa ni dolgo pomišljal. Sklical je vse menihe, služabnike in hlapce ter jih napolnil po vsej širni okolici, da naberejo prediva in konoplje. Oni gredo. —

Ko mine šest mesecev, se zopet vrnejo z vozovi polnimi prediva in konoplje. Sedaj pokliče prednik samostana vse vrvarje

in jim ukaže plesti vrv. Vrvarji so delali dan in noč: šest mesecev manj en dan. In so spletli dvoje vrvi. Vsaka je bila tako dolga, da so jo v klopčič zvito komaj spravili na velik voz.

Čez leto dni se kralj vrne, da vidi, če so nalogo izvršili. Na dvorišču samostana sta že čakala dva velika in težko obložena voza. Prednik samostana pokaže kralju vrvi in pravi: „Ta — sega do neba, ta — do dna morja.“ Kralj ni verjel in je zmajeval z glavo. A prednik reče: „Ako Veličanstvo ne verjamete — pa jih izmerite . . .!“

VLADO ROJEC:

ZGODBA O NEZADOVOLJNEM KUŽKU.

Naveliča se kužek svojega gospodarja. V culico naveže popotnico, v grmu odreže palico pa se odpravi z doma, da si poišče novo službo.

Sreča ga mucek in vpraša: „Kam?“

„Po svetu za boljšim zaslužkom,“ odgovori kužek.

„Vzemi me s seboj. Naveličal sem se domače hiše!“ prosi mucek.

„Pridruži se!“ pravi kužek. „Prijetnejše bo potovati v dveh.“

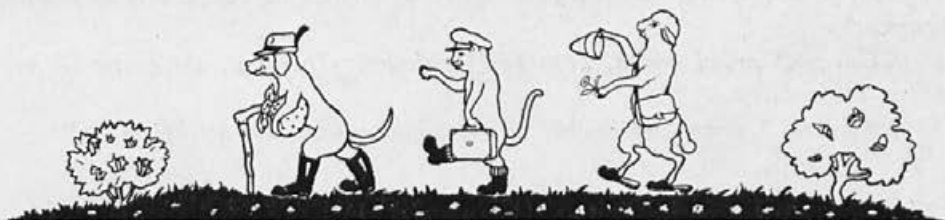

Kužek in mucek skupaj nadaljujeta pot. Ko hodita že nekaj časa, ju sreča ovčica. „Kam?“ ju pobara.

„Po svetu za boljšim zaslužkom,“ odgovarjata ona dva.

„Vzemita me s seboj!“ moleduje ovčica. „Tudi meni se je priskutil dom.“

„Pridruži se!“ jo povabita kužek in mucek. „Čim več nas je, tem prijetnejše bo potovanje.“

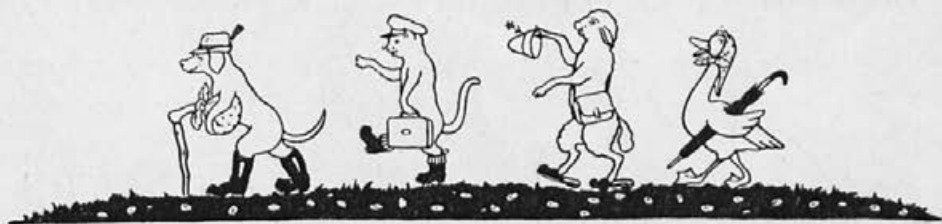

Kužek, mucek in ovčica skupaj nadaljujejo pot. Ko hodijo že nekaj časa, jih sreča goska. „Kam?“ jih pozdravi.

„Po svetu za boljšim zaslužkom,“ odgovarjajo vsi trije.

„Vzemite me s seboj!“ gaga goska. „Tudi jaz sem se preobjedla domačega kruha.“

„Pridruži se!“ ji prigovarjajo kužek, mucek in ovčica. „Čim več nas je, tem prijetnejše bo potovanje.“

„Kužek, mucek, ovčica in goska skupaj nadaljujejo pot. Ko hodijo že nekaj časa, jih sreča petelinček. „Kam?“ se začudi.

„Po svetu za boljšim zaslužkom,“ odgovarjajo oni štirje.

„Vzemite me s seboj!“ kikirika petelinček. „Tudi meni je dolg čas doma.“
 „Pridruži se!“ ga vzpodbujajo kužek, mucek, ovčica in goska. „Čim več nas je, tem prijetnejše bo potovanje.“

Kužek, mucek, ovčica, goska in petelinček skupaj nadaljujejo pot. Ko hodijo že nekaj časa, jih zaloti noč sredi velikanskega gozda. Strah jih je samote in teme, pa širokoustno junačijo.

„Hov, hov,“ pravi kužek, „ne bojim se nikogar. Vsakega ogrizem, da bo pomnil.“

„Mrjav, mrjav,“ pravi mucek, „vsakega opraskam, da se mu nikdar ne zacelijo rane.“

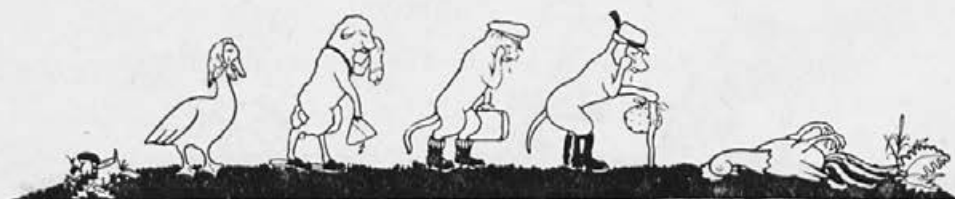
„Be-ke-ke,“ pravi ovčica, „vsakega obrcam, da bo vedel, s kom je imel opravka.“

„Ga, ga,“ pravi goska, „vsakega očofotam s perotmi, da se ne bo več upal v mojo bližino.“

„Kikereki,“ pravi petelinček, „vsakega okavsam, da bo kri tekla.“

Po večerji iščejo in najdejo primerna nočišča. Dolgo ne morejo zaspati; a ko jih premaga spanec, spe trdno in ne čutijo, kaj se godi krog njih. Pa se priplazi roparska kuna. Kmalu izsledi spečega petelinčka, mu zavije vrat in se naloka tople krvi. Zjutraj leži petelinček mrtev pod drevesom. Pozno se prebude njegovi drugi in ko ga najdejo, so žalostni. Najrajši bi se vrnili, a sramujejo se to priznati.

Kužek, mucek, ovčica in goska nadaljujejo pot brez petelinčka. Trdna jim je vera, da pridejo kmalu do dobrih ljudi. Hodijo in hodijo, a gozd nima meja. Noč so prisiljeni prebiti zopet sredi divje samote. Poiščejo vsak

svoje nočišče. Dolgo ne morejo zaspati, a ko zaspe, spe trdno in ne čutijo, kaj se godi krog njih. Pa se priplazi zahrbtna lisica. Pod grmom zvoha gosko in jo zadavi. Zjutraj najdejo preplašeni tovariši na njenem ležišču kupček perja in mlako krvi. Zelo so potrti in najrajši bi se vrnili, a sramujejo se to priznati.

Kužek, mucek in ovčica nadaljujejo pot brez petelinčka in goske. Prepričani so, da pridejo še za dne do dobrih ljudi. Hodijo in hodijo, a gozdu ni konca ne kraja. Prisiljeni so nočiti kot prejšnjo noč. Dolgo ne morejo zaspati, a ko zaspe, spe trdno in ne čutijo, kaj se godi krog njih. Pa se priplazi krvoločni volk. V listju stakne ovčico, ji pregrize belo grlo in jo zavleče v goščavo. Kužek in mucek zjutraj žalostna ogledujeta in vohata krvavo sled. Groza ju je, a se sramujeta to priznati.

Kužek in mucek nadaljujeta pot brez petelinčka, brez goske in ovčice. Molče blodita po samotnih potih. „Rad bi pa vendar le vedel,“ vzdihne kužek, „kje je konec tega zakletega gozda.“ „Čakaj!“ reče mucek. „Splezam drevesu v krošnjo in se razgledam. Morda pa nisva več daleč od človeških bivališč. Najdeta drevo. Obsežno mu je deblo, visok mu je vrh. Mucek je z enim skokom pod drevesom. A, joj! V listju je skrita nastavljena past. Sproži se in zgrabi mucka z ostrimi kavlji za tilnik. Še zamrjavkati nima časa; strepeta in konec je njegovega romanja.

Osamljen toži kužek ob mrtvem mucku. Kaj sedaj? Naprej? Da ga isto doleti kot mucka, ovčico, gosko in petelinčka? Domov? Da ga potepenca pretepe gospodar? Ojoj, ojoj!

V grmu za njegovim hrbtom sumljivo zašumi. Konec je kužkovega poguma in oklevanja. Strah mu zleze v pete in že drovi čez drn in strn, da mu srce zastaja in sapa pohaja. V divjih skokih meri pot, ki jo je prehodil

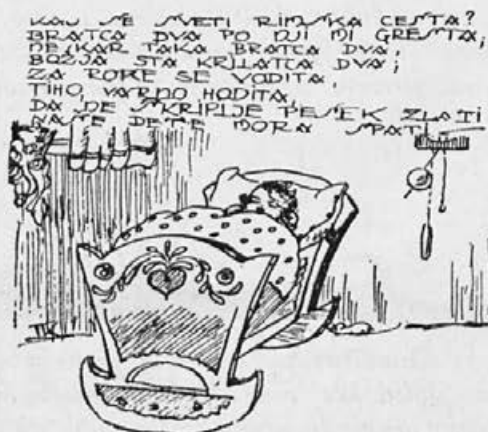
s tovariši v treh dolgih dneh in treh usodnih nočeh. Na večer proseče in skesano zacvili pred durmi svojega gospodarja. Sprejme ga gospodar! Ne s korobačem, — s prijazno besedo. In kužek premisli vse in domisli. „Ljubo doma, kdor ga ima!“

KLEINMAJERJEVA:

USPAVANKA.

(O Župančič)

KAM JE SVETI RIMSKA CESTA?
BRATCA DVA TO DVI MI GREŠTJA;
DEKAR TAKO BRATCA DVA;
BOŽJA STA KRILATCA DVA;
ZA ROKE SE VADITA,
TIHO VABDO HODITA,
DA DE ŠKRIPJE PEŠEK ZLATI
NA TE DEJE MORA SPATI

PIRUH.

Oj, piruh,
rdeč si kot kri,
ali mi boš kaj povedal ti?

Jaz sem Jezusova kri,
ki tekla mu je iz srčnih ran,
ko visel na križu je zasramovan.

A ti modri?
To, pa to,
ta mi pa kaj novega povedal bo.

Jaz sem pa Jezusovo modro oko,
ki gleda nate,
očko, mater in sestro.

In ti rumeni,
ki rumen si kot pišček,
ali tudi ti, boš kaj povedal mi?

Jaz sem pa zlato solnčece,
ki razsvetljuje zemljico in
ogreva tebe in tvojo mamico.

In ti zeleni?

Jaz pa sem Jezusov plašč.

In Jerica je zbirala,
Katerega naj sne,
rdečega ne sme,
tudi modrega in rumenega ne,
a zelenega?
Zelenega pa lahko sne,
saj, Jezuščku tako plaščka treba ni,
ako ga pa rabi,
si lahko drugęga naredi.
Saj je bogat,
nemara bo še drugi zlat.
In že odpira roznata usteca
in — ham,
požrešna Jerica v ustih ga ima
in se zadovoljno smehlja.

*Pregelj Tatjana,
Celje, mešč. šola.*

DRAGI »NAŠ ROD«!

Prosim piši lažje, da bomo več razumeli. Danes smo brali o čarovnicah. V Hrušici imajo še danes čarovnico, ki hodi okoli kot podgana. Še nekaj o Tebi! Res Te je težko brati, zato Te moramo v šoli prečitati, da nam gospodična učiteljica vse razloži in pove. Imamo poseben zve-

zek, ki vanj pišemo, kar ne vemo. Nas je v šoli 48 učencev. Ker so nekateri revni, ne prinese vsi za »Naš rod«. V vsaki klopi sedimo po 4 učenci in nekateri samo poslušajo. Pa z Bogom.

*Goršin Rozalija,
III. r. v Stopičah.*

KAJ PRIPOVEDUJE VIJOLICA.

Jokala sem, zakaj temno in mrzlo je bilo v našem stanovanju. Mami me je tolažila naj potrpi, saj bo kmalu bolje. Stari očka solnce, da bo zakuril peč in prižgal luč. Težko sem pričakovala pomladi. Nekega jutra se prebudim in glavica me je bolela, da mi jo je hotelo kar razgnati. Mami mi reče: »Velikonočni zvonovi zvonijo. Za menoj!« In rinila sem po temnem hodniku in prišla do okna, kjer je svetila velika luč. Zlezla sem pri oknu ven razpočila mi je glavica in opojno sem zadehtela. Velikonočni zvonovi so zvonili.

*Levec Zinka,
III. a r. osn. šole v Ljubljani.*

KADAR IMAJO PTIČKI SVATBO.

V naših krajih se ptički ženijo na Valentinovo. Deca se veselijo, ker vedo, da jim bodo ptički kaj prinesli. Samo pridnim otrokom prinašajo, ki zvečer in zjutraj lepo molijo. Ko se na Valentinovo zjutraj zbudim, moram iti gledat okoli hiše, če so mi ptički kaj pustili. Pa ni res, da bi ptički kaj prinesli. To nam denejo mati ali tetika v frankovo škatljo. Kupijo sladkorčkov, malo meda in žemljo. Nekaterim prinesejo tudi kaj drugega. N. pr. malo povitičko ali mali bosman. Ptički se ženijo takole: Zbere se jih cela kopa in se vse deajo na visoko drevo. Ženin in nevesta sta najvišje. Vsi veselo žvrgolijo in pojejo.

*Gradišnik Marija,
IV. r. Sv. Marjeta pri Mošnjicah.*

BEDA.

Marsikdo misli, da v mestu ni bede. Tudi jaz sem mislil tako. Nekega dne pa sem spoznal, da sem se motil.

Ko grem iz šole, zagledam ob Ljubljani barake. Hitro stečem tja in zagledam staro žensko, oblečeno v stare cunje. Sedela je na pragu in v naročju je držala majhno dete, ki se je treslo od mraza. Stopim malo naprej k drugi koči. Tu pogledam skozi vrata. V koči je sedelo troje

otrok in ženska. Vsi so bili stisnjeni skupaj in ženska jih je pokrivala s staro krpo.

Jaz sem se zamislil. Kaj če bi bili mi v taki koči? Tisti dan sem mislil samo na bedo. Ter sem si rekel: Lahko se tudi nam zgodi kaj takega. Zdaj sem spoznal, da je v mestih več revščine kakor na deželi.

M. R., Ljubljana.

ZVON.

Spomladi cvetice poganjajo popke;
poleti vzeveto, zadehte...
Jeseni zveno, se suše...
Pozimi umro!

Ali ni tudi naše življenje tako kratko?

Glasovi zvona se prelivajo zdaj v veselje, zdaj v žalost; tožijo, prosijo, kličejo in ječijo...

Zdi se nam, kot da nas po zdravljajo, kod da se poslavljajo, kot da bodrijo in kličejo: »Vstanite, ljudje! Življenje je tako kratko in vendar tako lepo! Izrabite ga! Poglejte na polje, kjer valuje zlato žito, stopite v gozd, kjer vas pozdravljajo pevci!«

Tako kliče zvon.

Zvonjenje je podobno pesmi, ki nas spremlja skozi življenje, ki se veseli in žaluje z nami od rojstva do groba.

Takrat, ko se poslavlja duša od zemlje, takrat zopet zapoje zvon. Kdo razume njegovo pesem, ki odmeva v vsakem srcu drugače?

Nemo ječi zvon in joče,
kadar kdo umre,
dušo trga in srce.

*Vali Zagrijažsky,
učenka IV. razr. deš. mešč. šole v Krškem.*

NAŠA HIŠA.

Naša hiša je velika. Vedno raste. Pitajo jo z malto. Ta malta ni nič kuhana. Mama mi pravi, da rada je. Dober tek! Jaz že ne maram take hrane. Tudi jaz sem poskušal zrediti hišo. Da bo hitreje rastle, sem ji dal najprej kruha, potem pa zalil s kavo. Pa ni hotela nič zrasti. Počakal bom, morda bom drugič kaj opazil. Bom sporočil.

*Brantsel Milan,
I. razred.*

POMLAD PRIHAJA.

I.

Pod grmom zvonček beli
mi ključe cin cin cin,
glej, že pomlad prihaja
iz južnih pokrajin!

II.

Trobentica rumena
pod jablano sedi,
sosedu svoji pravi,
da solnca si želi.

III.

In komaj to izreče
vesela ostrmi,
jo žarek v venček speče
vsa trata se smeji.

IV.

Na trati za ograjo
otroci se igrajo.
Še mali Stanko skače,
saj nosi prve hlače.

*Brezovšek Jože,
6. razr., Borovnica.*

DRAGI RODOV STRIC!

Moram Vam povedati, da se nam je »Naš rod« zelo priljubil. Vedno že težko čakamo, da pride naslednja številka. Posebno nam je všeč, ker ima toliko slik. Naš učitelj je g. Kržišnik A., pravil nam je, da nas je 45.000 otrok na list naročenih. Hej, to bi nas bilo, ako bi prišli kedar skupaj!

Ampak, zadnjič nas je hotel Drago Zabkar iz Logatca potegniti! Veste, ta grdobna je prepisal igrico »V učenčevi šolski torbi« iz »Mladega junaka«, napisal je namesto »Mladi junak« »Naš rod« in Vam jo je poslal kot svoj izdelek. Ti kujon, ti! Ali misli, da mi nič ne beremo in da nas bo preslepil? Ne boš, Jaka!

Vi gotovo še ne veste, da izdajamo tudi mi na šoli svoj list, ki se imenuje: »Prvi cveti«, preški šolski list. Lani smo izdali dve številki, letos pa tudi že pišemo. Zbranih imamo že veliko povestic in pesmic. Pa ne smete misliti, da jih prepis-

sujemo iz drugih listov. O ne, spisujemo jih sami. List seveda ni tiskan, ampak napisan. Prihodnjič ga bomo pa na šপি-роgrafu razmnožili.

G. Milčinskega imamo prav radi, ker nam pripoveduje tako lepe pravljice. Poslušamo ga tudi v radiju. On zna tako šaljivo pripovedovati in jaz se tako rad smejem! V našem razredu imamo tudi součenca, ki je velik šaljivec. Še g. učitelj se mu morajo smejati. Sedaj se pa seli drugam. Sploh je pri nas v šoli zelo prijetno. Veliko koristnih stvari se učimo, včasih se pa tudi malo razvedrimo, pripovedujemo si: pravljice, smešnice itd.

Še nekaj Vam moram povedati. Pri nas bodo zidali novo šolo! S kopanjem temelja so že pričeli. To bo lepa in velika! Vsak razred bo imel svojo sobo in tudi za ročna dela bo posebna soba. Za dekleta bo pa gospodinjska šola in kuhinja. Kar žal mi je, da jaz ne bom več hodil vanjo. Šel bom v srednjo šolo in bom postal inženjer.

Zelo bom vesel, dragi striček, če objavite to moje pismo! Saj nas imate gotovo radi, kakor mi Vas!

Prijazno Vas pozdravlja

*Vut Tugo,
4. razr., Preska pri Medvodah.*

ZGODNJA POMLAD

V zgodnji pomladi je pokukal zvonček na svetlo in za njim je prišel veliki zvonček, teloh, pomladanski zafran itd., samo tulipana je še manjkalo. Ko pa je prišel še tulipan, je bila vesela družba na travniku. Zvonček je zvonil, trobentica je pisкала, vijolica pa je dajala dober vonj.

Na travnik pa je prišla deklica, ki jih je odtrgala. Vsi so se zelo prestrašili, zakaj vedeli niso, kako bo z njimi ravnala. Toda pomirili so se kmalu, ko jim je deklica dala sveže vode. Plesali so v kozarcu. Bilo je dosti samecev in samic in poročili so se med seboj. Godilo se jim je dobro, ker so se ljuborno razumeli med seboj, deklica pa jim je stregla vsak dan z novo hrano.

*Tanja Pollak,
Ljubljana, III. r. Mladike.*

DRAGI BRATCI IN SESTRICE V FRANCIJI IN BELGIJI!

Bodite pozdravljeni v tujini od nas, ljubljanske dece. V našem listu smo brali o Vas, kako se Vam godi v tujini, kamor je Vaše starše pognala skrb za vsakdanji kruhek. Zasmilili ste se nam, ko ste potožili: „Manjka nam knjig, lepih slovenskih knjig, v nevarnosti nam je mila domača govorica.“ Čujte nas, bratci in sestrice! Da ne potone Vaš mali slovenski čolničec v tujem morju, smo zbrali svoje borne prihranke in naročili še Vam časopis „Naš rod“. Do konca šolskega leta Vam ga bomo pošiljali vsak mesec zato, da boste čutili, da Vas imamo radi.

Odgovorite nam v listu, kako Vam je všeč in povejte še kaj o svojem življenju. Veselo alelujo, bratci in sestrice!

Ljubljana, 29. marca 1930.

*I. Bajec za III. a in b razred
I. meščanske šole v Ljubljani.*

MOJA PIŠKA.

Moja piška je zelo boječa. Vsake koši se boji. Najrajši je sama. Sedaj hođi na sosedov vrtiček. Tam si skoplje jamico in išče črvičke in gosence. Kadar greje solnce, se koplje v zemlji.

*† Petkovšek Jožefa
s Planin.*

Petkovšek Pepca nas je meseca marca zapustila in odšla med krilatec. Bila je pridna čitateljica našega lista. Pa ni dočakala, da bi bil tiskan njen sestavek. Naj v miru počiva! — Uredništvo.

PESNIK ANTON MEDVED.

Danes, 12. marca 1930., obhajamo 20letnico smrti pesnika Antona Medveda, zato mu hočem napisati nekaj vrstic v hvaležen spomin.

Medved je bil sin ubožnih staršev. Rodil se je 19. maja 1869. v Kamniku. Šolal se je v Ljubljani. Ko je dovršil gimnazijo, je šel v semenišče. Tam je postal duhovnik. Njegova mati je bila zelo bistrourauna žena. Največ nadarjenosti je podedoval Anton od nje. Mati pa si je želela imeti

takega sina, da ji bo na grob napisal verz. Njena želja se je uresničila. Ko mu je mati umrla, ji je vsako leto za Vse svete napisal lepo pesem v spomin.

Spisal je lepe pesmi za odrasle in mladino. Pesem »Deček in sinica« smo prečitali v šoli. Njegovi dve žaloigri »Ivan Kacijanar« in »Za pravdo in srce« so igrali v našem gledališču.

Pesnik Anton Medved je umrl na Turjaku kot župnik 12. marca 1910. Prepeljali so ga na pokopališče Zale.

V Zg. Šiški, IV. r.

Rojina Marija.

DRAGI NAŠ ROD!

Sporočam Ti, da se mi je posrečilo dogotoviti letalo, katerega si opisal v prejšnji številki. Leti približno 45 m daleč.

*Ograjenšek Slavko,
V. r., Velenje.*

PASTIR IN LISICA.

*Pri nas imamo putke,
goske in račke, — premnogo jih je.
Zato smo jim dali pastirčka,
ki mu je Nejče ime.
Pa priden je Nejče in ve:
kaj rada primaha
lisica po skriti stezici.
Zato mu je treba na račke in goske paziti.
Toda lisica si misli: kaj meni mari,
še Nejčeta pohrustam, če kaj se postavi,
Potuhnjeno lisica priplazi se,
a Nejče že tudi pripravljen je:
zagradi poleno in hajd nad lisico,
da kmalu razbil bi ji zvito butico.
Urnih skokov nazaj jo ubrala je,
da nikdar več, priseгла je,
Nejčetrovih račk in gosk lovit ne gre.*

*Marija Štraus
Kor. Bela.*

LISICA IN PASTIR.

*Prihuljeno in tiho se plazim,
po goščavi od grma do grma lazim,
drgnem ob tla si rep in trebušček,
da mi na prodaj ne pojde kožušček.
Ne briga me ta pernata žival,
ker pastirček ni doma ostal. —
Nad glavo švignil mi njegov je bič,
že urno bežim v brlog pod skalnati grič.*

*Marija Bevc,
Trebelno.*

(Opomba uredništva: Izmed premnogo poslanih, dobrih sestavkov o pastirju in lisici, sta se uredništvu zdela zgornja najboljša.)

KRIŽANKA: PIRH.

(Iv. Gabriček — Guštanj.)

Vodoravno:

1. Ptič.
2. Del debla.
3. Oblika osebnega zaimka.
4. Vstavi: Esad.
5. Oblika osebnega zaimka.
6. Moško ime.
7. Upanje.
8. Ustanovitelj Rima.
9. Medmet.
10. Oblika glagola: biti.
11. Stara ploskovna mera.
12. Del noge.
13. Veznik.
14. Del glave.
15. Prebivališče.
16. Kazalni zaimek.
17. Razum.
18. Mera za električno napetost.
19. Oblika glagola: likati.
20. Sad.
21. Oblika glagola: kazati.
22. Del strehe.
23. Ilovica.
24. Okrajšava za votlo mero.
25. Mesto v Dalmaciji ob Cetini.

Navpično:

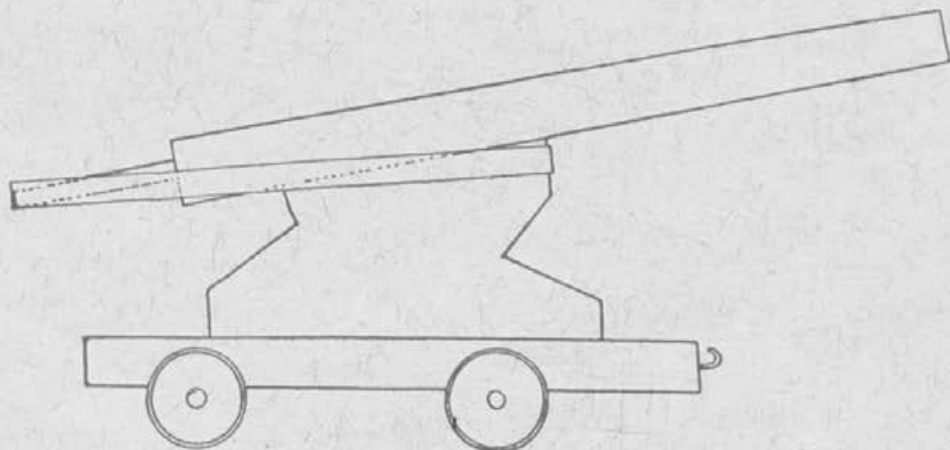
Vstavi od rimske številke I. do rimske VII. sledečo voščilo:

Veselo aleluju želi vsem malim Naš rod.

1. Predlog.
2. Vstavi: pa.
3. Dar.
26. Del voza.
6. Na koncu Očenaša.
9. Medmet.
7. Del glave.
27. Lesena sobna oprava.
28. Predlog.
12. Stik dveh stranic.
10. Stara votla mera.
29. Predlog.
17. Učenje.
30. Moško ime.
18. Majhen holm.
31. Ali (srb.-hrv.)

MOJ TOP.

V bezgovem grmu sem si urezal ravno palico. Najravnější del med dvema kolenoma, kakih 30 cm dolg sem si odrezal, ga lepo olupil in nato prav previdno izvotlil. Stržen prav lahko odstraniš s svedrom in cev nato ogladiš s kako železno ali leseno palico, ki pa ne sme biti preveč debela.

Ko je bila cev gotova, sem odžagal 12 cm dolgo, 9 cm široko in 2-50 cm debelo desko. Iz nje sem izrezal ličen podstavek, spredaj nekoliko višji kakor zadaj in urezal žleb za cev. Z dobrim klejem sem cev prilepil v ta žleb. Podstavek sem nato z vijaki pritržil na 20 cm dolgo in 10 cm široko desko. Od krojača sem dobil nekoliko velikih tuljav, od katerih sem odrezal stranske kolesčke. Nataknil sem jih na jesenove osi in jih z majhnimi vijaki pritržil na desko. Top je bil gotov.

Da pa moreš streljati s tem topom, odreži od avtomobilskih starih zračnih cevi en in pol centimetra široke kolobarje, ki jih natakneš preko topove cevi. V cev vtakneš primerno debelo palico, napneš gumijev trak — in strelca zleti daleč tja po prostoru.

REŠITEV RAČUNSKE UGANKE:

Psičkov je šest; otroci so trije:

$$\begin{array}{r} \text{Psički imajo } 4 \times 6 \text{ nog} = 24 \\ \text{otroci pa } 2 \times 3 \text{ nog} = 6 \\ \hline \end{array}$$

30

DINARSKA PIRAMIDA.

Mirko je prinesel domov dober izkaz. Oče mu zato daruje kup dinarjev. Mirko jih je položil na mizo, a tako, da je dobil trikotnik. V prvi vodoravni vrsti trikotnika je stal 1 dinar, v drugi 2 dinarja, v tretji trije itd. Na ta način je dobil 25 vrst. Koliko dinarjev je oče daroval Mirku?

TEŽKA DELITEV.

Razdeli število 100 na dva dela, a tako, da je en del deljiv s 16, drugi z 18.

**NAROČAJTE
MLADINSKE KNJIGE
pri
UČITELJSKI TISKARNI
V LJUBLJANI**

KRASNE ZAVESE
v zalogi trrdke
A. & E. Skabernè, Ljubljana

RAČUNSKA UGANKA.

Ako hočeš, da se ti bodo doma čudili, napravi tako: Reci starejšemu bratu ali sestri, ali komurkoli, naj napiše na listek tako, da ti ne boš videl, število, ki naj ima tri številke, pa nobene ničle vmes (n. pr. 274). Ko je napisal to, naj napiše številke narobe (n. pr. 472), sedaj naj odšteje manjše število od večjega (n. pr. 472 — 274 = 198), nato naj ti pove le zadnjo številko, ki jo je dobil (n. pr. 8) in da mu boš povedal, katero število je dobil. Sedaj moraš ti takole natihoma računati: zadnja številka je 8, to je lahko, ker ti jo je povedal; srednja je vedno 9 (to je čudno, pa je le res); prva številka pa je razlika od teh dveh (n. pr. 9—8 = 1).

Kateri ogenj nič ne opeče?

(Sanjski)

ČEVLJE

najboljšega domačega izdelka
in odličnih inozemskih trdk
kupite najugodnejše v trgovini

**A. ŽIBERT
LJUBLJANA**

PREŠERNOVA ULICA

Kje?

**v drogeriji „SANITAS“
Celje-Ljubljana, Dunajska c. 5**

*Pišite po najnovejši cenik, ki Vam ga pošljemo
brezplačno!*